

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemojo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 500, za četrt leta Din 1500, za pol leta Din 3000; za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelk, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Višje!

Mi smo že veliko govorili o potrebi delavske izobrazbe, zlasti med delavskim naraščanjem, nismo pa si še popolnoma na jasnem, kaj naj ta izobrazba vse obsega in čemu moramo posvečati poglavito pozornost.

Tega, kar se imenuje načelna izobrazba, nam gotovo ne manjka. Vemo, da je treba človeško družbo od temelja preosnovati, da se morajo brezdelni dohodki onemogočiti, da ima dobiti delo vso čast in oblast. Da mora nehati ločitev družbe v razred izkoriščevalcev in izkoriščancev, da ne sme biti profit enega sloja na škodo drugemu poglaviti cilj gospodarstva, ampak zadovoljitev pametnih potreb vsega delovnega ljudstva in da mora vse takó gospodarsko kakor kulturno življenje biti uravnano po najvišjih moralnih smernicah. Treba je le s temi načeli tako prešiniti dušo vsakega posameznika, da ne bodo samo agitatorska ali demagoška gesla, ampak da postanejo resnično vodilo našega praktičnega življenja, da postanejo last našega bivanja.

Česar nam pa prav občutno manjka, to je strokovna, poklicna in pa socialna izobrazba, ki je potrebna, da delavec že v obstoječi družbi v borbi za izboljšanje svojega položaja postane jak in enakopraven faktor v gospodarskem produkcijskem procesu. Kajti brez dvoma je to naša edina in praktično po etapah dosegljiva razvojna pot, po kateri bo delovno ljudstvo prišlo do oblasti. To delo je sicer težko in manj vabljivo ter manj hvaležno, ko navdušenje za visoke, in jaz mislim, da danes že samoposebi razumljive cilje delovnega ljudstva, pa neodložljivo in nujno potrebno. Brez tega dela namreč se ta visoki cilj ne bo dosegel. V delavcu se mora vzbuditi smisel za pomen dela, mora mu postati popolnoma jasno gospodarsko dogajanje in njega način, treba je, da spozna njegove slabe in dobre strani, da ga bo enkrat mogel tudi sam voditi. Da si je delavstvo pridobilo vpliv na delovno pogodbo, ki kolikor koli ureja razdelitev donosa dela, tako da more vsaj za silo živeti, to še ni vse. Treba je, da se delavstvo intenzivno zainteresira za produkcijo kot tako, da si bo priborilo soudeležbo na produkcijskem procesu in da bo vzelo nase vso odgovornost zanj. Treba je zato, da delavec pozna bilanco, da spozna rizike podjetja, da spozna pogoje produkcije in kako je ena panga produkcije zvezana z drugo, da se v obrat vživi in da si privzgoji čut za odgovornost, za solidarnost in vse one navedene zahteve in pogoje, ki so potrebni za službo skupnosti. Vse to so stvari, ki se danes, ko delavec še daleko ni soddločen, kaj še enakopraven faktor v gospodarskem procesu in v obratu, dajo privzgojiti samo v strokovnem organizacijskem delu in v onih korporacijah, ki se bavijo z zaščito delavstva ter v političnih in prosvetnih delavskih društvih, koder se pripravljajo politični in kulturni voditelji delavske množice.

Delavec mora globoko hrepeneti v nase svojega dosedanjega položaja. Treba je, da izoblikuje v sebi globoko delavsko zavest: da je član te in te delovne stroke, da je važen činitelj v tej stroki, v tem gospodarskem in tehničnem procesu proizvodnje, da mu tu sliši važno mesto, da se mora usposobiti za odgovorno soudeležbo na njem, in v tem smislu izgraditi svojo poklicno čast in pomen za celoto. Le živa in aktivna soudeležba vsakega delavca v lastni strokovni organizaciji rodi in krepiti tiste umske, moralne in tehnične pogoje in sposobnosti, to so: trdna disciplina, udarnost, skupnost v borbi in zdržnost

v zmagi, požrtvovalnost ter pripravljenost, vzeti nase tudi neugodne strani realnega gospodarskega dogajanja, zvestobo in poštenost, ki se neobhodno zahtevajo, ako se naj delavec v družbi povzpne do svojemu delu dostojnega stališča in sčasoma celo prevzame vodstvo nove človeške družbe. Kajti to

bodo mogli le moralno jaki, ne samo umsko, ampak tudi srčno izobraženi delavci, ki pa bodo tudi tehnično na višku — ne pa tolpa sužnjev ki pričakuje izpremembo položaja od kakšnega čudeža in meni, da bo iz svoje toposti, zagrenjenosti in nezadovoljnosti skočila kar čez noč v zemeljski raj.

Šestdesetletnica

Ljubljanska podružnica Saveza grafičnih radnikov Jugoslavije je te dni slovesno praznovala 60 letnico obstoja. Izredno lepa doba je to, doba dela in trpljenja, doba žrtv in ljubezni, doba samopomoči in delavske zavesti. In ravno ta notranja zavest in neomajana vera v zmago pravične stvari je bila gonilna sila, ki je vodila vse funkcionarje in člane tega društva skozi šest desetletij z velikim uspehom.

Reakcija.

Organizacija tiskarskih uslužbencev je bila prva delavska organizacija na Slovenskem. Ustanovljena je bila v času, ko je bila vsaka delavska organizacija že sama po sebi državi nevarna, nevarna obstoječemu redu, nevarna za družbo sploh. Ista mentaliteta je vladala tedaj v zgornjih plasteh kakor danes. Samo da zineš za pravico delavstva, pa si že protidržaven element, komunist, boljševik, itd. Da celo prav tam smo danes kakor pred 60 leti. Na našem jugu je še danes prav tisto gledanje: samo da si delavec, si že sumljiv, če si pa organiziran pri čisto priprostem podpornem društvu, si že dvakrat sumljiv in nevaren. Žal, da se tudi naši slovenski visoki krogi vedno bolj oprijemljejo tega napačnega, absolutističnega gledanja, ki vodi v pogubo in mora roditi reakcijo.

Naša moč — delavska solidarnost.

Kako iz malega je rasla tiskarska organizacija. Borih 18 uslužbencev je bilo na prvem sestanku. Danes pa je ta organizacija močna ne samo po številu — organizirano ima v enotni organizaciji prav vse uslužbenstvo tiskarske obrti sploh —, močna je ta organizacija zlasti in najbolj po svoji disciplini, delavsko solidarni zavesti. Luč je ta organizacija vsem strokovnim organizacijam, luč, ki kaže pot in uspehe in cilj.

Enotna delavska fronta.

Savez grafičnih radnikov je edina delavska strokovna organizacija, ki združuje vse delavstvo ene stroke brez politične pripadnosti ali katerikoli drugih ozirov. To je uspeh 60 letnih borb, to je šola porazov in uspehov. In to je pot, po kateri bo moralo hoditi vse delavstvo. Dokler pa ni mogoče ustvariti enotne strokovne organizacije vsled politične mentalitete in svetovnega nazora, pa naj obstoječe strokovne organizacije stopajo roko v roki v vseh konkretnih socialno gospodarskih vprašanjih. Naša pot v tem oziru je jasna; poudarili smo jo večkrat z vso iskrenostjo in resnico.

Političen pregled.

Notranja politika.

Parlament se je seslal na izredno zasedanje 12. oktobra. Seja je bila zgolj formalnega značaja; imela je določiti dnevni red prihodnje seje, ki pa še ni določena, kdaj bo. Sklicali jo bodo pisмено. Posamezni odbori še niso pripravili dovolj gradiva, da bi skupščina delala dalje časa. Sprejeti mislijo do dne 20. oktobra, ko se prične po ustavi redno zasedanje skupščine, nekaj zakonov. Zanimivo od zadnje seje je tole: Zemljorad-

Postanovimo človeško družbo.

Savez grafičnih radnikov je združil v svoji organizaciji vse delavstvo ene stroke v enotno sindikalno organizacijo. Danes je človeška družba razbita na nenaravne, življenjskim ciljem neodgovarjajoče skupine. Človeško družbo moramo postaviti. To je edina razdelitev, ki odgovarja življenju samemu. Le po stanovih bomo tvorili močan delavski razred, ki bo sposoben, da bojuje in izvojuje svoje, po božjih in naravnih zakonih mu pripadajoče pravice. Vsaka druga razdelitev, pa naj bo politična ali kakršnakoli, je greh nad celotnim proletariatom. Delavstvo se ne sme ravnati in razdeljevati po skupinah, ki so izven njega, ampak vse skupine morajo nastajati, že obstoječe se prilagoditi resničnemu življenju in potrebam. Tiskarska organizacija je s svojimi uspehi zadnjih let glasno in jasno govorila in še govori, da je stanovska organizacija mogoča brez kastarstva in medsebojnih nasprotij; da, ne samo mogoča, ampak edino dobra, celotni delavski razred ojačujoča in vso človeško družbo ozdravljajoča.

Zavest in požrtvovalnost članstva.

Nikdar pa ne bi tiskarska organizacija dosegla toliko uspehov, ako bi ne bilo članstvo tako zavedno in tako požrtvovalno. Ta organizacija, ki zahteva od člana do 70 Din tedensko, ni zrastle iz tuje pomoči, ampak iz sebe, iz zavesti in požrtvovalnosti članstva. In tega manjka med delavstvom najbolj. Jemati, dobivati hoče danes delavec od svoje organizacije, daje ji pa tako nerad, tako težko. Stvari, za katero ne žrtvuješ, ne ljubiš tako, kot bi jo sicer. Rešitev delavnega razreda je v močni, popolnoma moralno in gmočno samostojni, od delavstva samega vzdrževani organizaciji. Ni druge rešitve, trajne ne. Pri nas pa je toliko nezavesti, mlačnosti, obotavljanja za vsak vinar, ki gre za organizacijo, zato pa je tudi tolika nemoč delavstva in tolika moč kapitalizma.

Iskreno in pristrčno čestitamo ljubljanski podružnici Saveza grafičnih radnikov Jugoslavije k 60 letnici s toplo željo, da po tej organizaciji spozna celotno slovensko in jugoslovansko delavstvo, da mora biti močna delavska solidarnost, enotna delavska fronta, živa stanovska zavest, požrtvovanje naše veliko, da celotni, enotni delavski razred razbije okove svojega suženjstva in z navdušenjem, vero in ljubeznijo koraka v dan svobode.

niki so bili zelo hudi, dasi je bilo videti, da bodo sicer ostali v opoziciji, vendar z zmerno taktiko. Od KDK ni bilo nobenega poslanca. Ti dve činjenici kaže, da se napeto razmerje, ki ga je ustvaril 20. junij, še ni poleglo. Treba bo še čakati in pripravljati teren za močan skupni nastop.

Pa tudi v vladi »rožice ne cvetijo«. Davidović, šef demokratske stranke, ki je danes v vladi, je napovedal precej širši program, ki ga ima izvršiti narodna skupščina v času naslednjega zasedanja (do 20. oktobra), kakor ga je objavilo vlad-

no časopisje. Bodo še malo pobarantali. Musliman dr. Spaho pa tudi ni nič kaj zadovoljen. Radikali hočejo imeti preveliko besedo pri občinskih volitvah v Bosni; tam bi pa radi gospodarili v politiki muslimani. Zadnji čas se vrše prav pogoste konference in razgovori med vodilnimi osebami v Beogradu. Da je to zgolj prijateljska vez, je težko verjeti. Bo najbrže politično nebo oblačno, kar smo trdili mi že dolgo. Da bi vsaj določili bolezen v naši notranji politiki, pa bo že mnogo. Ko je bolezen ugotovljena, ni težko priti do zdravlja, če je dobra volja tu. Naše notranjepolitično življenje je bolno in bo bolno, dokler ne pridejo do svojih pravic vsi stanovi, primerno svojim krajevnim potrebam in razmeram.

Zunanja politika

Jugoslavija je nastala po svetovni vojni. Dasi je to nova tvorba v krogu držav, nova ne samo po teritoriju, ampak nova zlasti na njeno kulturno, gospodarsko, socialno in tudi nacionalno strukturo, vendar nismo imeli prav do zadnjega časa nobene zunanje politične linije, vsaj jugoslovanske linije ne. Priznati moramo, da je bila vsa naša politika zunaj države kvečjemu srbska, pa še ta ne mnogo vredna, in zato smo utrpeli na mednarodnem forumu toliko porazov. Več je vzrokov teh neuspehov.

Niti Slovenci niti Hrvatje nismo prinesli s seboj v novo državo zunanje politične tradicije in tako tudi ne izvežbanih politikov. Srbi sami so imeli nekaj tradicije, a izvežbanih mož ne, ker je srbsko zunanjo politiko vodila v glavnem caristična Rusija, deloma pa Francija. Ko je odpadla Rusija, je odpadel največji slovanski zunanji politični faktor sploh, posebej pa to velja še za Srbijo, oziroma danes Jugoslavijo.

Naša notranja borba, ki traja vseh deset let in bo trajala še tako dolgo, dokler ne bodo ustavno dovolj zaimenjene pravice kulturno in gospodarsko tako različnih pokrajin naše države, nas je notranje absorbirala, na zunaj pa nam jemala ugled in vero v našo državo, s tem pa tudi možnost uspeha v zunanji politiki. Vsako lokalno-nacionalno delovanje v inozemstvu (Hrvatje!) nam mnogo več škoduje kot koristi.

Zunanja politika mora biti vedno državna ne pa krajevna, ozko nacionalna ali celo osebna. Na tej točki pa niso grešili le Hrvatje, toliko in še več tudi Srbi. Srbska diplomacija je imela pred očmi zgolj Srbijo in v tem krogu Albanijo, Grčijo in Bolgarijo. Poleg tega je našo zunanjo politiko vodila peščica nesposobnih, zgolj denarno močnih oseb iz kroga beogradske porodice, ki na vseh poljih tepe prav vse pokrajine naše države.

Tako je bila Jugoslavija brez jasne, odločne in lastne politične linije; le tako je mogoče, da smo še danes z Bolgarijo v tako slabem odnosu, da je Albanija postala italijanska in da z Grčijo do danes nismo imeli močne in trajne prijateljske pogodbe. V teh napakah pa korinini izguba koroškega plebiscita, danes italijanska Reka, in vsa naša suženjska pot od Rapalla do nettunskih konvencij in vsi razgovori z Italijo, ki so naša narodna in državna sramota. Od tod tudi tuje razmerje do Madjarske, Avstrije, Nemčije. Le Francija je ostala.

Zadnje čase, odkar se čuti slovenski vpliv v Beogradu, se obrača nekaj na bolje. Vendar bo dobro, če bomo v desetih letih popravili in dobili nazaj, kar smo v desetih letih zagrešili in izgubili.

Zlo, ki ga rodi slaba zunanja politika, tepe vse stanove, predvsem pa delavski stan. Zato velja naše geslo: Delavstvo mora in bo soddločevalo v politiki!

pravljenih še več drugih iznenadenj za delavstvo. Vprašanje pa je, kako bo delavstvo sprejelo nadaljne konsekvence. Tudi po drugih podjetjih v Domžalah se z delavstvom enako postopa. Žal samo to, da se delavstvo noče zavarovati pred izkoriščevalci. Gospodje delodajalci so v izkoriščanju delavstva popolnoma edini, medtem ko vlada med delavstvom razdvojenost in popolno brezbriznost. Čuje se tudi, da so gospodje delodajalci na pravili sklep, da kdor bo kakega delavca odpustil, ga drugi ne sme sprejeti v delo. Delavci, kaj se to pravi? To se pravi, da se vse tiste delavce in delavke ki domžalski gospodi že po več let kopičijo premoženje, kar enostavno vrže na cesto, ako zahtevajo vsaj nekaj svojih pravic. Tako daleč si upa gospoda, ki je svoj čas sama prišla iz tujine in ki si je iz delavskih žuljev nakopičila ogromno premoženje. Gospodje delodajalci se ne zavedajo, da je združeno delavstvo tista moč, ki lahko pomeže z njimi in pošlje tja, od koder so prišli. Delavstvo, vzdrmi se!

Celjsko okrožje

Celje. V nedeljo 21. t. m. ob 9 dop. se vrši v tajništvu sestanek za skupino Upokojenecv bivše celjske cinkarne. Na dnevnem redu važna zadeva. Pridite vsi točno!

Delavska zveza

Stranice (Celje). Na pobudo celjskega okrožja Delavske zveze se je vršil v nedeljo, dne 30. septembra t. l., sestanek Delavske zveze v Stranicah, ki je bil zelo dobro obiskan. Poročala sta tov. Urnjek in Brezovšek iz Griž pri Celju. Kot prvi je poročal tov. Urnjek, ki je poudarjal potrebo skupnosti in skupnega delovanja, poročal o delu naših organizacij, o delovanju vlade in o pogajanjih z Nemčijo glede ureditve rentnin in pokojnin. Poudarjal je, da se naša organizacija živo zanima za organizirano članstvo, ter mu vedno priskoči na pomoč z vso svojo silo in zmožnostjo. Hudo je obsojal navzoče, da se bolj zanimajo za vse druge časopise kot pa za svoj delavski list. Sklenilo se je, da pride po možnosti v vsako hišo naša Delavska Pravica. — Kot drugi poročevalec se je tov. Brezovšek dotaknil delovanja nam nasprotnih organizacij in dokazal, da danes nimamo razven naše organizacije prav nobene, ki bi bila ostala enotna. Spodbujal je tovariše k skupnosti, ker jim bo le tedaj mogoče boriti se za njih obstoj in zboljšanje položaja, v katerem se nahajajo danes. Po kratkem razgovoru se je sklenilo, da se prične v Stranicah z resnim delom za povzdigo naše organizacije.

Četrta internacionalna konferenca delavk

Skoro iz vseh dežel, kjer obstoja naše gibanje, so se zbrale 25. septembra v Münchenu delegatije naših strokovnih organizacij na internacionalno konferenco delavk. Tov. Bernhard Otte je v imenu internacionalne zagotavljal delegatije, da se bo internacionala kršč. strokovnih organizacij še vse bolj kot dosedaj zavzemala za zboljšanje položaja žene v produkcijskem procesu in se pri tem trdno držala predlogov in nasvetov, ki bodo prišli s tega mesta. »O delu internacionalne za delavke« je govorila Francozinja Lafeuille iz Pariza. Z vprašanji, ki zadevajo delavko, ki je v mnogih slučajih tudi žena in mati in zato potrebna še prav posebne brige, se peča naša internacionala že vse od svojega početka, tako na konferenci v Bruslju l. 1921. z vprašanjem materinskega skrbstva, z organiziranjem delavk, z pridobitnim delom poročenih žen; v Innsbrucku l. 1922. s poklicno izobrazbo delavk, hišno-gospodinjstvo izobrazbo, njih socialno in pravno vzgojo; končno v Luzernu l. 1915. o vplivu zaposlovanja žene v produkciji na družinsko življenje, kako pritegniti mase delavk v strokovno gibanje. Ta konferenca naj razpravlja v posledicah racionalizacije dela za delavke, tako v zdravstvenem kot gospodarskem oziru. O prvem je govorila Belgijka Baers iz Bruslja, o drugem pa Nemka Mar. Aman iz Berlina. — Po živahni diskusiji (razgovoru), ki je jasno pokazala ves žalosten položaj delavke v današnji produkciji so bili sprejeti posebni sklepi, ki so bili predloženi 4. kongresu internacionalne kršč. strokovnih organizacij.

Gotovo je, da delo po tovarnah vpliva na žensko, pa bodisi dekleta ali poročeno ženo, uničevalno ne samo telesno, ampak v neizmerni širini tudi duševno, pravno. K duhovnemu problemu, ki je najgloblji vzrok neizmerne bede, ki teži posebno delavske žene in dekleta, pristopa še socialno in materialno stališče žene-delavske v strokovne organizacije, se v današnjem zmehaniziranem produkcijskem procesu izrablja do skrajnosti; ko se izrabi, gre brezobzirno na cesto; delavka-žena in mati nosi nečloveško breme — vse to kriči po takojšnji odpomoči. Da se ustvari predpogoji, uspešna pomoč, samopomoč, morajo tudi žene-delavke v strokovne organizacije, v skupen boj z moškimi sotrpini. Zato apelira zbor na vse strokovne centrale, da s posebno vnemo organizirajo žensko delavstvo. P.

Strokovna internacionala kovinarjev

Ob priliki 4. kongresa Internacionalne kršč. strok. organizacij je imela kovinarska strokovna internacionala posebno konferenco. Zastopanih je bilo 9 državnih central z 200.000 člani. Vsa poročila iz posameznih dežel kažejo nov porast pokreta. Zelo občutnemu nazadovanju v letih 1922. do 1926. je sledil v začetku 1927 znaten porast. Vendar stanje iz l. 1920. še ni doseženo. Edino belgijska organizacija je daleko nadkrilila tedanje stanje in je danes z 18.000 člani trikrat močnejša kot l. 1920. Za 35 odstotkov se je tudi ojačila avstrijska zveza; švicarska zveza je tudi že preko l. 1920. Nemška kovinarska zveza, ki je štela pred osmimi leti 225.000 članov, pa je potem ob času velike gospodarske krize in inflacije leta in leta nazadovala, je danes v najhujšem porastu. Priča temu je 26.000 novih članov v l. 1927. in tudi l. 1928. za preteklim ne bo zaostajalo. Obstoj upanje, da bo zveza pri nespremenjenem gospodarskem položaju v najkrajšem času dosegla l. 1920. — Občutna praznota je naslala v naši internacionali z neprostovoljno izločitvijo 26 tisoč italijanskih kovinarjev. Postali so obenem z vsem drugim strokovnim pokretom žrtve fašistične politike.

V gospodarskem pogledu kažejo poedine dežele kot Švica, Belgija, Holandska zadovoljivo zaposlitev kovinarjev, med tem ko v Nemčiji zopet narašča skrajšano delo, redukcija na 5 in 4 delovne dni v tednu. Na Ogrskem je radi nacionalizacije brezposelnih skoro tretjina vseh kovinarjev.

Temu primerno se gibljejo tudi plače. Sklenjeno je bilo dalje, da se bo vršil prihodnje leto 3. kongres kovinarske strokovne internacionalne. Čas in kraj bo določil ožji odbor.

Kemični, živilski in transportni delavci

15. septembra 1928 se je vršila v Münchenu seja širšega komiteja.

Predsednik tov. Peter Treimel je posebno poudarjal važnost dnevnega reda 4. kongresa internacionalne kršč. strokovnih organizacij še posebej za kemično in živilsko stroko, namreč koncentracijo kapitala. S posebnim zadovoljstvom ugotavlja navzočnost delegata iz Alzacije-Lotaringije in iz Jugoslavije. — Tajnik tov. Fred. Brüssel je v poročilu od junija do septembra omenjal kongrese in konference o položaju transportnega delavstva, o steklarski in cementni industriji. Omenjal je štrajk pristaniških delavcev v Antwerpnu, gibanje v papirni industriji v Jugoslaviji in položaj v svetovni sladkorni industriji in industriji kavčuka. — Prihodnja seja se bo vršila v Pragi, kongres l. 1929. pa v Strassbourgu. P.

Mati. V velemestu pride mati-vdova z desetletnim sinčkom na dobroteljni urad, da bi dobila podporo. Razvije se sledeči pogovor: »Ima?« »N. N.« »Poklic?« »Mati.« Uradnik debelo gleda in pravi: »Vaš poklic moram vedeti, ker ga moram tu vpisati.« Odgovor zopet: »Po poklicu sem mati.« »Pa tega ne morem vpisati, to vendar ni nikak poklic!« »Kako? To ni poklic? Saj vedno pišete po časopisju, da je najboljši poklic za ženo biti mati. Jaz sem si ga izbrala, a sedaj pravite, da to ni poklic!« Uradnik se je udal.

Pridobivajte novih naročnikov!

Seja načelstva JSZ

Celje, 14. okt. 1928. — Danes ob treh popoldne je zborovala tu v prostorih »Orlovskega doma« plenarna seja načelstva »Jugoslovanske strokovne zveze« iz Ljubljane, Celja in Maribora. Na seji so se obravnavala vsa pereča vprašanja, tičjoča se delavskega strokovnega gibanja, kakor tudi vprašanja, ki so s sindikalizmom posredno ali neposredno v zvezi.

Debata, v katero so poleg drugih posegli zlasti tovariši Andrej Semenič, prof. Ivan Prijatelj, Kranjc, Drobne, Vilko Pitako, Jože Rutar in France Žužek, je dokazala enotnost duha in pogledov v vseh ozirih.

Sprejeli so se važni sklepi; med drugimi tudi ta, da naj izdela JSZ osnutek pravilnika za »Zvezo strokovnih podporinikov fondov«, ki naj se med delavstvom čimprej utemelji ter že na prihodnjem obnem zboru JSZ ustanovi, odnosno sprejme.

Pri volitvah v »Pokojninski zavod za nameščenice« bo vložila »Jugoslovanska strokovna zveza« v vseh petih kategorijah svojo samostojno listo.

Delavci v občinske volitve!

V več občinah se vrše sedaj občinske volitve in delavstvo nastopa v posameznih krajih zelo različno. Ker so tudi razmere zelo neenake, zato se je težko vmešavati v lokalne stvari. Vendar si pa moramo zapomniti tole:

Delavstvo je stan zase. Če hočemo, da bo človeštvo uspevalo, morajo delati vsi njegovi deli, vsi stanovi za javne interese, torej tudi delavski stan. Če bodo v občini drugi odločevali brez delavstva, bo to slabo za vse občane, predvsem pa za delavce, kajti le delavec sam ve, katere zadeve so zanj najbolj pereče, zato mora delavstvo sodelovati, da si samo reže kruh, ne pa, da mu drugi dele miloščino in ga gledajo po strani. Delavstvo mora znansti, kjer le more, več praktičnega socialnega duha; prenovi naj s svojo močjo občinsko gospodarstvo, ki upošteva delavstvo in njegove razmere. Nj samo dolžnost države ali oblasti, ampak tudi občine, da socialno dela in odpomore različnim potrebam, kot je recimo brezposelnost. Na tem polju more delavstvo mnogo izbiti zase, če le stopa v volivno borbo pametno, enotno in odločno z dobro sestavljenim programom, ki naj pomeni uresničitev njegovih stremeljenj. Omahljivost in spori zaradi oseb pa bodo vedno pokopali vpliv delavstva v občinah. — Če rabite pojasnil, se obrnite na našo politično centralo »Delavsko zvezo«.

Krekova družina.

Is centrale. Pošljite statistike! Poravnajte zaostalo članarino! Ali ste že storili svojo dolžnost glede koledarčkov? — Delajte, sedaj je čas!

Ljubljana-Grad. Naša družina priredi svoj seslek v nedeljo 21. oktobra ob 6 zvečer v delavski dvorani. Na sporedu je skioptično predavanje: »Slike iz svetovne vojne«. Pridite točno in vsi!

Celje. V nedeljo, dne 21. t. m., nastopi v Narodnem domu Krekova mladina z otvoritveno predstavo v tej sezoni in sicer z igro »Ben Hur«. Ker je igra splošno znana že po istoimenskem romanu, je pričakovati obilnega obiska. Predprodaja vstopnic v Slomškovi tiškovni zadrugi v Celju, in na dan uprizoritve popoldne in popoldne pri blagajni v Narodnem domu.

Lesce. Naša družina ima svoj redni letni občni zbor v nedeljo 4. novembra. Že danes opozarjamo naše članstvo na naš občni zbor!

Tedenske novice.

Knjižnica in čitalnica Delavske zbornice v Ljubljani poslujeta od 15. oktobra dalje v lastni palači na Miklošičevi cesti, v pritličju, desni vhod. Odprti sta vsak delavnik od 10 do 12 in od pol 6 do 9 zvečer, ob nedeljah in praznikih pa od 9 do 12 dopoldne. V knjižnici se lahko vpiše vsakdo, ki se zadostno legitimira. Čitalnico bodo stalno krasile slike mlajših umetnikov, organiziranih v »Umetniški Matici«. Slike se bodo vedno menjale, tako da bodo lahko obiskovalci knjižnice in čitalnice stalno sledili raz-

voju naše umetnosti. Knjižnica je preurejena po najmodernejšem sistemu. Tako si je Delavska zbornica ustanovila najmodernejšo čitalnico in knjižnico v Ljubljani.

Pri javni borzi dela v Ljubljani je na razpolago delo: moškim: 2 sodarjema, 2 čevljarjema, 1 mlademu mesarskemu pomočniku, 1 kamnoseku, 1 pečarju, 15 zidarjem, 15 tesarjem, 45 navadnim delavcem, 3 hlapcem, 1 krojaču, 1 železostugarju, 1 elektromonterju, 3 vajencem. — Ženskam: 10 pletilkam, 1 kmečki dekli, 2 šiviljama, 1 prodajalki, šteparici, 6 tkalkam, 2 modistinama-vajencam.

Poročilo SUZORa za dobo od 1922 do 1926. Pravkar je izšla omenjena knjiga, ki obsega 650 strani, 166 slik, mnogo diagramov, kart itd. V prvem delu se vrstijo referati in članki socialnih delavcev pri našem zavarovanju, en problem aktualnejši od drugega. Za tem sledijo poročila o praktičnem delu, bilance urada, statistični podatki, imenik članov in uslužbencev okrožnih uradov itd. Kot je iz naštetega razvidno, je knjiga polna bogate vsebine in je naša socialna literatura vsekakor obogatela za delo, ki ga bo težko pogrešal marsikak socialni delavec, ki dela med proletarci. Zato cena 100 Din ni prevelika.

Gradbena zadruga »Delavski dom«, r. z. z. o. z. v Ljubljani vabi vse svoje člane na sestanek, ki se vrši v torek, dne 23. oktobra 1928 ob 7 zvečer v kleti Prvega delavskega konzumnega društva, Ljubljana, Kongresni trg 2. Dnevni red: 1. Razgovor o parceli v Trnovem, 2. slučajnosti. Pridite vsi! Načelstvo.

Nova palača osrednjega urada za zavarovanje delavcev je sedaj popolnoma dovršena. Ima šest nadstropij, skupna površina znaša 2679 kvadratnih metrov, prostornine pa obsega 65.495 kubičnih metrov; visoka je 25,20 metrov. Obsega uradne prostore, ordinacijske prostore in različne laboratorije. V poslopju so vsakovrstne kopeli, solnčna kopel za 200 oseb. Vse to je stalo 30 milijonov dinarjev. Bratom Hrvatom nikakor nismo nevoščljivi za vse te udobnosti, smatramo pa, da je bil slovenski delavec prikrajšan in čuti to posebno sedaj, ko primerja zares moderno stavbo v Zagrebu z nizkim poslopjem v Ljubljani, ki je srce Slovenije, najbolj industrijske dežele v Jugoslaviji.

Po svetu.

Apel ravnatelja mednarodnega urada dela socialističnega Thomasa na krščansko strokovno organizacijo na kongresu v Münchenu: »Krščansko strokovno gibanje je imelo zadnja leta v več deželah velike posledice. Preje mi je bdel ideal, stvoriti enotnost delavstva; danes se mi zdi to skoro nedosegljive sanje. Prosim vas pa danes, da močno poudarite idejo, ki vodi k vam verne mase. V tem zmislu pozdravljam krščansko socialno gibanje in izražam željo, da visoko nosi svoja načela in se še naprej razvija. Delati moramo v popolni naravni soglasnosti. Le tedaj, če gre vsaka smer delavskega gibanja za svojimi načeli in ideali, bo lahko uresničiti tudi najvišji ideal delovne skupnosti.«

Voditelj angleške delavske stranke Mac Donald je na zborovanju stranke v Birminghamu govoril za takojšnjo izpraznitev Porenja, radikalno razorožitev in druge mirovne zahteve. Če ni vse le volivna agitacija — kot pri nemških socialistih.

Na japonskega cesarja je bil izvršen atentat, ki pa ni uspel. Napadalca so takoj aretirali. Zaradi atentata so zaprli 47 oseb, razpustili japonsko delavsko stranko, voditelje pa vrgli v ječo.

V romunski Besarabiji je nastala lakota zaradi slabe žetve. Ljudje drve v mesta za delom in kruhom, vlada pa ne ukrene ničesar.

Potovanje francoskega generala Le Ronda po Češkoslovaški, Jugoslaviji, Bolgariji, Romuniji in Poljski je označil dopisnik »Berliner Tagblatt« kot snovanje protisovjetske akcije.

18 poslancev nemško-nacionalne ljudske stranke je izstopilo iz organizacije nemških fašistov »Stahlhelm«, ker je le-ta postavila za pretendentata na nemški cesarski prestol neljubo osebo, Hindenburg je še ostal član. — Značilno je ponašanje socialistične nemške vlade, ki je iz strahu pred znanim mirovnim gibanjem proti gradnji bojnih ladij, odgodila sklicanje parlamenta na 12. december.

Dr. France Debevec:

Vrste in oblike jetike.

»Goste, črne sence so mi zakrile vid. Kasneje se mi je pred očmi malo zjasnilo, toda še vedno so mi plavale in zakrivale pogled črne pike.«

Tako in podobno mi je pred leti pravil prijatelj. Obenem me je naprosil, naj grem zanj na Dunaju (bil sem tedaj tik pred zaključitvijo medicinskega študija) v posveto k vseučiliščni profesorju za očne bolezni. Le-temu sem opisal zgodovino slučaja. Dejal mi je nato: »Zadeva je precej jasna. Ali niste morda že sami postavili diagnoze (izvida)?« »Njegov oče je umrl od tuberkuloze.« »Vidite torej.«

Bil je to slučaj jetike in krvavitve v očeh pri človeku, ki je bil krepke postave, cvetočih lic, brez izrazitih znakov bolezni v pljučih. Omenjeni profesor pa je bil eden prvih, ki je izvor takšnih krvavitv poiskal v — jetiki.

To so one vrste tuberkuloze, ko iz oteklih bezgavk uhajajo kužne klice v krvni obtok, nekje v ozkih žilicah obtiče, v žilni steni potem izzevo malo, za proseno zrnce veliko novo kužno ognjišče (kupček policijskih celic okoli okuženega mesta). Naravno, ker so očne žilice zelo tanke, se njihova bolna stena lahko predre, ulije se potem v notranjščino očnega jabolka, v takozvano steklovino, kri. Pri premikanju očesa plavajo krvne sestavine v vodeni steklovini sem in tja. Če ne pride do novih krvavitv, se izlita kri počasi upije v telo.

V učnih knjigah za očne bolezni starejšega izdanja o teh krvavitvah čitamo,

da nastajajo najčesteje pri mladih ljudeh (med 20. in 30. letom) ter da — ako se prav kmalu ne ustavi — vodijo končno do oslepitve! Dandanes pa vemo: Te krvavitve nastajajo pri goitri prikriti vrsti tuberkuloze, ki se širi krvnim potom. Ta tip jetike pa se v začetku prav dobro zdravi s tuberkulinom (potom injekcij ali pa mazanju tuberkulinskega mazila), po možnosti obenem z ležanjem na čistem zraku ter z dobro hrano. Tuberkulin okoli bolnih mest privabi obilo krvi, kjer pa je le-te mnogo, je zdravljenje najlažje, zakaj kri donša dobre in zdravitelne snovi.

Ob tej priliki povejmo še tole: Čeprav je medicinska znanost že dolgo poznala razne oblike očnih obolenj, vendar jim v mnogih slučajih ni znala povedati pravega izvora. Dandanes pa vemo: Dolga je vrsta jetičnih bolezni na očeh. Nekako 20 do 30 odstotkov jih povzročajo v krvi se potepajoče žive kužne kali, 70 do 80 odstotkov pa toksini, to je strupi razpadlih klic.

* * *

V dopisu prejšnje številke »Delavske Pravice« izraženi želji glede pouka o čuvanju pred jetiko in nje zdravljenju bom rad ustregel, v kolikor bo to v tedniku mogoče.

Za kratek čas.

Babica: »Gospod profesor, ravnokar ste dobili dvojčke. Eden od teh je moškega spola.« — Profesor: »In drugi? Ah, povejte hitro!«

Ona: »Ti si bil čisto drugi človek, ko sem te vzela.« — On: »Seveda sem bil, namreč velik tepec.«

Naročite Del. koledarček.

Delavski koledarček je našel med našo delavsko javnostjo povsod prijazen odziv. Že prikupna zunanja oblika, lepa vezava in okusna oprema vsakemu uga-ja. Obenem vsebuje podatke v raznih delavskih zavodih in napravah: o delavski zbornici, borzi dela, Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev itd. Dobiš pa v njem tudi podatke in smernice v vseh krščansko socialističnih organizacijah. Kdor še nima koledarčka naj ga naroči: Ljubljana, Stari trg 2. I. Stane 10 Din. Sezite po njem, dokler še traja zaloga. Delavec — delavski koledarček!

Poročilo o nezgodi: »... stroj osebnega vlaka je bil pri sunku popolnoma razbit, medtem ko je lokomotiva tovarnega vlaka srečno odnesla pete in bila le močno prestrašena...«

Zena angleškega pesnika Drydena se je pritoževala, da jo njen mož ob svojih knjigah zanemarlja. »Škoda, da nisem tudi jaz knjiga,« je dejala nekoč vsa obupana, »potem bi se najbrž bolj brigal zame!« — »Potem bi pa morala biti praktika,« je odvrnil Dryden, »kajti tako bi imel vsako leto novo.«

Stara mati: »Glej te pletenine, iz 14. stoletja so.« — Vnučinja: »Res, prav lepe so! Ali ste jih sami naredili?«

Glas v radioaparatu: »Gospoda moja, oprostite, da danes ne morem peti, ker sem močno prehlajen.« — »Pojdi proč od aparata, Anica,« je dejala neka boječa mati. »Ti hitro kaj nalezesh.«

Zdravnik: »Ali toži, da ga žeja?« — Zena bolnika: »Sprva je večkrat potožil, toda odkar sem mu ponujala kozarec vode, nič več ne spomni.«

Za žene in dekleta.

Stearinova sveča gori zelo počasi, če nasuješ krog stenja, do tam, kjer steni postaja črn, nekoliko zelo fino zmlete soli.

Nekaj o stenju (tahtu) petrolejk. Stenji petrolejk mora biti vedno suh, preden ga vtakneš v svetilko. Poleg tega naj bo dolg samo do 25 cm. Brez smisla je imeti daljši steni. Tudi ni potrebno steni prati, ker je to samo potrat časa in ne prinaša nobene koristi.

Čiščenje stekla na solncu. Steklo se ne sme nikdar omivati, če padajo nanj solni žarki, ker bi postalo hrapavo in megleno. Stekla v oknih, katerih se drži prisušeno apno, belivo ali barva zidarjev, očistiš, če namažeš madeže z razredčeno solno kislino ter jih opereš nato v čisti vodi.

* * *

Žene v Rusiji. Tam je prepovedano delo za ženske izpod 19 in čez 40 let. Za porodnice 8 tednov pred in 8 tednov po porodu. Ravno tako za vdove z otroci izpod 8 let, če nikogar nimajo, ki bi skrbel za otroke. Nočno delo je za poslednje dve absolutno prepovedano. Porodnica dobi ob porodu enkratno večjo podporo, nato pa še devet mesecev; isto podporo dobi tudi žena, ki sama ni delavka, ampak ima delavca za moža.

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1354.25 Din, za 100 avstrijskih šilingov 798.82 Din, za 1 dolar 56.83 Din, za 100 francoskih frankov 221.25 Din, za 100 češkoslovaških kron 168.37 Din, za 100 lir 297 Din.

V vsako hišo »Delavsko Pravico«!

Popolnoma suha drva

iz hrastovih krajnikov, žagana in na dom dostavljena, dobe člani po 25 Din za 100 kg,

premog po 38 Din za 100 kg.

Naročila sprejemajo vse ljubljanske poslovalnice. Izven Ljubljane pa le, če se zbere za en vagon odjemalcev.

I. delavsko konzumno društvo, r. z. z o. z. v Ljubljani.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

Peč na levo ob oknu, na drugi strani, velika, v zid vdolana rjava omara, kjer so spravljale obleke, slamnate pručice z močnimi nogami: to je tvorilo vso stalno opremo. Ostalo je prihajalo zjutraj iz predalov in se povračalo vanje zvečer. Bile so to drobne potreščine in orodje pri poslu: vitli belega in črnega sukanca ali žice, štrene svile, mala stojala za natikanje klobukov, škarje, škatle umetnih cvetic, kosi trakov, peresa. To vse je oskrbovala gospodinja iz sosednje sobe. Dekleta so sedela na isti strani vsake mize: ona, ki podaja, poleg one, ki garnira. Samo gospodična Avguština je imela razen podajalke še nekoga za uslugo: vajenka, ki izrečno ni bila dodeljena nobeni delavki. Njeno učenje je obstajalo v resnici v tem, da je opravljala pota po hišah.

Večer je pomalem zagrnil v mrak vse do zadnjih rož pri vrhu. Dvanajst deklet je marljivo delalo, a na obrazih se jim je očitaval prehudo podaljšan upor, ki ubija misel in napravlja roko neokretno. Oči so jim bile obdane od temnih kolo-barjev. Pogostokrat si je katera izmed njih z roko šla preko veka, da je odgnala spanec iz njih. V težkem vzduhu, ki so v njem dihale ves dan in so ga segrevale še svetiljke, ki jih je bila vajenka pravkar prižgala, so se mlade prsi dvigale brže in iskale življenja tam, kjer je postajalo čimdalje redkejšo. Gospodična Irma je kašljala z drobnim, suhim kašljem. Koncem miz sta krasili vsaka svoj klobuk gospodična Avguština in Henrieta Madiotova, druga obrnjena proti drugi. Avguština je nameščala in prestavljala kito rdečega maka. Ni se ji posrečilo, da bi ga spravila v elegantno lego. Bila je nervozna. Njen suhi obraz je očitaval že izžrpano delavko. Ustnice so se ji sunkoma naglo in bolešno odpirale. Henrieta Madiotova je malce skrčenih rok in z iztegnjenimi prsti nabirala v pahljačo pentlje širokega rumenkastega traka. V dnu svojih svetlih oči se je smehljala, ko je videla, da se ji je noč pri delu posrečilo zadeti na prvi mah oni način, ki je skrb, veselje in zaslužek vseh teh deklet, ki si pri modi kruh služijo. To je ono betvo umetnosti, ki vanjo pronica njih mladost, njih ženska domišljija, porojeno iz sna, ki bi ga njih dvajset let rado ostvarilo zase, a ga, ne da bi vedele, kako, odstopajo bogatašem, brž ko stva-

riteljsko moč v sebi začutijo in kolikor koli jim more roka slediti zamisli.

Zunaj so se zvezde obnavljale. Ostanek dneva jih je še slegel. Zato se še niso blestale. A polne so jih bile globine neba kakor neotipljivega prahu, katerega nobeno zrnce ni vidno. Padala je ura, ko rosa travo napaja in jo vzravna, ko konji po pašnikih na treh nogah zaspe pod okriljem nizkih vrb. Če bi okno odprl, bi bil slišal plašni klic ptice iz barja, ki v svoje gnezdo hiti. Dekleta so šivala, prirezovala, oblikovala blago.

»Poldevetih!« je zašepetala gospodična Lucija, velika plavalaska. Imela je vedno rokave zavihane, na napeti koži zapetja pa so se ji zbirale znojne kapljice, radi česar ni mogla pričakovati službe krasilke. Še pol ure, gospodične, pa smo proste in jutri je nedelja!

Zamahnila je z roko ko da bi klobuk hotela zagnati čez streho. Nekatere so se nasmehnile. Večina pa, mrzlično zaposlena, ni ne videla, ne slišala ničesar. Treba je bilo dokončati nekaj nujnih naročil. Resnili jih je prezaoplenost, pa tudi misel, ki se ob plačilnem dnevu vedno spet poraja, misel na dom, kjer so tedenski zaslužek že pričakovali in so ga morda potrošili že vnaprej. Pod rjavimi ali plavimi lasmi, ki je nanje jarko padala luč svetilk, se je prikazovala ista slika: stara mati, za katero so morale skrbeti malone vse, bratje, sestre, stari dolgovi, ki so jih počasi odplačevali. Celotno, ki so živele s kakim fantom, so skoraj vse podpirale kakega bližnjega sorodnika. Z najboljšimi in najčistejšimi so bile tako eno v čuvstvu velikodušne vzajemnosti, ki je dajala zadnjo silo odrevenelim prstom in možganom, ki so se mučili s travnim vozom, ki ga je bilo treba prišiti ali napraviti.

Niso se več dvigali beli tilniki, ki sta jim senca in luč risali prelepe ogrlice.

Zazvonil je zvonec pri glavnih vratih. Trenutek nato se je prikazala blagajničarka.

»Gospodična Avguština, delavka je zunaj, ki bi se rada predstavila.«

»Ob tej uril!«

»Vprašuje, ali je kaj dela.«

»Gospodinja je pri večerji. Nje ne bomo motili. Sicer pa ni dela, saj vendar veste: kar kmalu bomo v mrtvi seziji.«

Ko je blagajničarka zaprla vrata za seboj, si je vendar premislila in rekla:

»No, pa pojdite pogledat, gospodična Henrieta. Ne morem pustiti dela. Vaše cvetlice, ki ste

jih prinesli od Mourieuxja, ne sodijo nikamor. Prav nič ni z njimi.«

Henrieta je vstala in šla po hodniku do konca, prav do vhoda. Tam je stalo dekle, ki ji ni bilo videti niti postave niti obleke. Ogrnjena je bila namreč v dolg plašč iz črnega blaga, ki bi sodil bolj za zimo nego za poletje. Henrieta je instinktivno pogledala najprej na čevlje — po njih najprej človeka spoznaš. — Videla je, da so skrajno slabi, od hoje obdrgnjeni in na koncih belkasto oguljeni. Potem je pogledala obraz, ki ga je na dvoje delila senca, ki je padala od klobukovega krajca. Bil je poln, zelo blede, trdih potez, črnih, vdratih in blestečih oči. Najbolj se je očitaval na mladi neznanki žalostni in skoraj neukročeni izraz potez. Bržčas so jo mnogokje odbili, revico, preden je prišla semkaj. Uganil si lahko ob tej zunanosti, ki se ni laskala in ni prosjačila, da je srce mrko ko smrt in da se je skrival zanj, ki je brezobzirna in celo ponosna došla s ceste in zahtevala dela, za odgovorom strahoten problem, ki je bil za druge brezpomemben in ga je ona dobro čutila. Pripravljena, da spet odide, je držala z eno roko za vrata s stopnic.

Obe dekleti sta se gledali tako za trenutek druga drugo. Obraz plavalase Henriete Madiot je postal sočuten:

»Hoteli ste govoriti z gospo Clémence, gospodična? Trenutno Vas ne more sprejeti.«

»Ni dela, kaj ne?« reče dekle z zamolklim glasom.

»Mislim, da ne... Sezija gre h koncu in...«

Z istim mrtvim in nelepim glasom odvrne dekle:

»Prav.«

Kar obrnila se je in pričela brž, brž stopati navzdol. Mudilo se ji je. Jasno je bilo, da se je neuspehu upirala tako le s skrajno silo. Šum njenih korakov po preprogi, potem po hrastovih stopnicah, je izginjal. Ni je bilo več videti. Henrieta Madiotova je bila obstala na istem mestu. V mislih ji je bilo, ko da je nesreča sama bila prišla potrkati na ta vrata in da je sedaj odhajala. Videla je še trdi izraz tistega pogleda. Slišala je še tisti zvok glasu, ki se je zdelo, da v njem duše ni. Zakaj duša je bila prehudo žalostna, da bi se pokazala. Usmiljenje jo je pograbilo, jo potegnilo za sabo, jo poglajalo, da je stekla do konca stopnišča. Na hodniku že blizu izhoda je skoraj zadela v neznanko, ki je odhajala. Ozrla se je čez ramo in šla naprej.